

Hóraldur Joensen

februar 2012

Vitrunnin sátt og semja í makrelmáli

Yvirvalda sundurlyndi og samlyndi serfrøðinga

Eftir at makrelur (*Scomber scombrus* L.) í miklum meingi er komin norður eftir og inn í føroyskt og íslenskt havøki og stór áhaldandi norðurlandsk-europeisk politiskt ósemja er íkomin um rættin til hetta virðismikla tilfeingi, so hava stillfør fróðarfólk í Íslandi, Noregi, Canada og Føroyum tikið seg saman í ein granskingarbólk fyri at lýsa og loysa málið við vitrunnari ellar rationellari framferð. Eitt av endamálunum hjá hesum granskingarbólki er at finna út av stovnauppbýtinum av makreli í Norður-Atlantshavinum eins og veita høgt kvalifiseraða ráðgeving um, hvussu hetta marina tilfeingið kann umsitast burðardygt. Eitt annað endamál er at loysa stóra politiska trætumálið um býti og gagnnýtslu av makrelinum í Norður-Atlantshavinum skýnsamt. Og grundað á vunnu vitanini frá verkætlanini, so er meiningin harafturat at spáa um hvussu makrelurin fer at ferðast í næstu framtíð orsakað av mannaelvdum og náttúrligum veðurbroytingum.

Framkomnar genetiskar kanningar
Samstarvsbólkurin er samansettur av umboðum frá granskingarstovnum, universitetum og marina ídnaðinum í nevndu londum. Meiningin er at gera framkomnar genetiskar kanningar, sum saman við ymsum upplýsingum so sum veiðuknattstøðu, veiðutíð, dýpi, temperaturi, vekt, longd og kyn kunnu geva eina greiðari mynd av teimum ymsu stovnunum. Vitan frá hesum rannsóknnum skal harafturat fáa greiði á hvussu blandinginsstovnurin er samansettur, eftir at hesin soltni, svangi og stóri stimi er komin norður á beitis-

leiðirnar í føroyskum og íslenskum gróðrarríkum hav-økjum at eta seg stóran og feitan og harvið helst skerja føðslugrundarlagi hjá øðrum meiri staðbundnum djórum.

Makrelstovnar og nDNA markørar

Verkætlanin fer eisini at meta um hvaðani makrelurin í íslenskum, norskum og føroyskum havøkjum kemur. Harafturat verður áherðsla lögð á at avgera um norðureystur-atlantiski makrelurin er ein panmictisk populatióin ella felagsstovnur við uppruna í Europa ella ei. Projektið fer eisini at framleiða kunnleika um skifti í ferðingarmynstrið orsakað av umhvørvisbroytingum eins og geva betri innlit í útbreiðsluna í Norður-Atlantshavinum. Hetta er fyrstu ferð, nDNA-markørar (nDNA = kjarnuDNA, DNA = deoxyribonucleic acid) saman við lívfrøðiligum og umhvørvisligum upplýsingum verða nýttir til at eyðmerkja makrelstovnar í Norður-Atlantshavinum.

Nýggj sekvenserings-tøkni

Ílegu-amboðini ella genetisku tólini, sum fara at verða ment í verkætlanini, fara at gera tað møguligt hjá fiskiðnaðinum at skilja stovnar frá hvørjum øðrum í veiðu av blandingstovni og harvið menna eitt munagott háttalag at umsita marina tilfeingi skilagott. Genetisku amboðini í umbúna verða grundað á nýggja sekvenseringstøkni, sum fer at gera tað møguligt at menna genetiskar markørar munandi bíligari.

Breiða verkætlanar-endamálið kann býttast hesi parta-mál:

a. Menna nýggjar genetiskar markørar við at nýta framkomna sekven-

seringstøkni

- b. Nýtanýggjumarkørarnar til genetiska greining av makrelsýnum frá ymsum gýtingarøkjum og veiðustøðum í íslenskum, føroyskum, norskum og canadiskum sjógvi. Hesar genetisku greiningarnar umfata ílegumargfeldi og stovnaeyðmerking.
- c. At menna ein genetiskan datagrunn, sum eisini umfatar lívfrøðiligar og umhvørvisligar upplýsingar um makrelstovnar í Norður-Atlantshavinum.
- d. At veita fiskiðnaðinum, stjórnnum, altjóða felagskapum, fiskiveiðufelagskapum, vísindafólkum, íløgumenniskjum og pengaísetarum vitan um burðardyggja umsiting av marinum livandi tilfeingi.

Fígging

Teir tíggu luttakandi íslensku, føroysku, norsku og canadisku partarnir í verkætlanini arbeiða í lötuni hvør sær og saman við at søkja eftir fíggjarligum styrki frá ávikavist nationalum og internationalum grunnum fyri at kunna fremja verkætlanina í verki. Verður verkætlanin mett verd at stuðla av metingarliðum fíggjargrunna tjóða, so fer verkætlanin av barkastokki beinanvegin.

Náttúruvísindadeildin á FF

Hóast fíggjarliga niðurpind, fátæk og virksemiskerd í ólukkumát, so luttekur Náttúruvísindadeildin á Fróðskaparseturi Føroya eftir førimumi virkin í verkætlanini, í sátt og semju saman við Universitetum, granskingarstovnum og vinnufeløgum í øðrum norðurlondum og Canada.

Hanus Samró

Tinglimur fyri Fólkaplokk

Jobmatch er vegurin fram

Ungmannafelagið hjá Framsókn, Framsókn Ungdómur, og Meginfelag Føroyskra Studenta (MFS) hava víst á, hvussu týðningarmikið tað er, at nýútbúgvinn sleppa upp í ALS. Verður hetta møguligt, verður tað meiri eggjandi hjá nýútbúnum at flyta heim aftur. Tað er niðurstøðan av aftursvarunum, men undirritaði er als ikki samdur.

Jobmatch

Tað er ótrúliga óheppið og óvisionert, at Framsókn Ungdómur og Meginfelag Føroyskra Studenta síggja ALS sum (s)einastu loysnina, tí tað undirgravar stóra arbeiðið, sum MFS hevur bygt upp seinastu trý árin - nevniliga Jobmatch.

Endamálið við tiltakinum er: "at skapa og viðlíkahalda samband millum føroyskar fyrirkur og stovnar, útisetar og lesandi føroyingar. Hetta verður gjørt fyri at tryggja framhaldandi vøkstur og menning av tí føroyska samfelagnum. Ætlanin er, at hetta millum annað skal gerast við at 'matcha' tann tørv, ið fyrirkurnar og stovnar hava, við tann førleika okkara vit-unartilfeingi hevur."

Loysnin

Ístaðin fyri at nýta tíð og orku uppá, hvussu umráðandi tað er, at nýútbúgvinn sleppa í ALS, átti MFS heldur at arbeiðt víðari við Jobmatch um, hvussu tey kunnu menna konseptið, so sambandið

millum føroyskar fyrirkur og nýútbúgvinn verður betri.

Tað er ikki uttan orsök, at Vinnuhúsið er við til at stuðla Jobmatch, tí tað er í áhuganum hjá vinnuni at fáa nýútbúgvinn í starv, tí so kunnu tey gagnnýta vitanina. Tað er heldur ikki löggið, at Tórshavnar Kommuna stuðlaði Jobmatch í 2011, tí tað er í áhuganum hjá samfelagnum, at nýútbúgvinn flyta heimaftur. Tað er til síðst heldur ikki uttan orsök, at MFS fær kr. 181.000 frá landinum um árið, tí endamálið hjá felagsskapinum er at betra um viðurskiptini hjá lesandi. Nei, ALS er eingin loysn. Jobmatch er vegurin fram.

Hví ikki Tjørnuvík eisini?

Nú um daganar frættist, at lögtingið skuldi umrøða ein langtíðarplan á samferðslu-økinum.

Tað blivu ymisk økir nevnd, hvar tunellir skuldu gerast, vegastrekkir dagførast v.m.

Tað er rættiliga lægt, at eitt tað mest torføra fyri ikki at siga vandamesta økið at koyra ikki er við í eini slíkari ætlan.

Nú kann verða hon er við, tað bleiv bara onki nevnt um tað. Um veturin er tað ikki tespilt fyri tey, ið búleikast har, at koma aftur og fram frá arbeiði. Væl vitandi um, at har búgva ikki so nógv fólk, so hava hesi eisini eitt ynski og krav at koma trygt aftur og fram eins og vit onnur hava tað. Nakrar ungar familjur hava valt at byggja

har, óvist er um ikki fleiri gjørdur tað sama, um farleiðin var betur, ein tunell ella at vegurin bleiv breiðkaður var ein bati í øllum førum, eigur hendan farleiðin at verða við í tykkara langtíðar samferðsluætlan.

Thomas J. Askham

27. & 28. februar 2012

Excel II

Kom í gongd við at nýta avanceraðu funkurnar í Excel. Tær lætta nógv um og eru ikki so torfórar, tá tú hevur lært at nýta tær ;-)

Tilmelding

Tekna teg á www.synergi.fo Ella ring og fá meiri at vita á tel. 322 355.

Vælkomin til tiltøk hjá Synergi

Synergi
Synergi | www.synergi.fo